

Chráněný účet a chráněný příjem v insolvenčním řízení

(Konkursní noviny 10/2021)

S účinností od 1. 7. 2021 zákonem č. 38/2021 Sb. a zákonem č. 155/2021 Sb., kterými se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů, rozšířil zákonodárce právní materii občanského soudního řádu o nový institut, kterým je chráněný účet.

Chráněný účet je platebním účtem, který umožňuje shromažďování nepostižitelných prostředků, povinného z pohledávek, které nepodléhají výkonu rozhodnutí ani exekuci. Chráněný účet je tak institutem, prostřednictvím kterého je možno chránit příjmy povinného před exekuci legálně. Terminologicky přitom byly zavedeny také související pojmy jako chráněný příjem, dlužník z chráněného příjmu a samozřejmě chráněný účet.

Výše chráněného příjmu není neomezená a cílem není odklon všech pohledávek povinného, ale pouze zachování skutečně nepostižitelných příjmů v dispozici povinného. Zejména tedy, aby nedocházelo k typickým situacím, kdy při souběhu příkazu ke srážkám z příjmů povinného a současně příkázáním pohledávky z účtu povinného strhnul zaměstnavatel příslušnou část ze mzdy povinného a zbytek v podobě tzv. nezabavitelné částky poslal na jeho účet, který však byl také blokován a povinný tudíž nemohl s finančními prostředky na účtu nakládat a ocitl se v podstatě zcela bez příjmů. Povinný měl do účinnosti novely možnost pouze jednorázového výběru ve výši určeného násobku životního minima dle § 304b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "OSŘ").

Právní úprava v § 304c odst. 3 OSŘ vymezuje okruh peněžních prostředků, které jsou na chráněný účet převáděny, zejména tedy nepostižitelná částka po provedené srážce z příjmů, pohledávka z výživného na nezletilé dítě, pohledávka náhrady, kterou podle pojistné smlouvy vyplácí pojišťovna, má-li být náhrady použito k novému vybudování nebo k opravě budovy, peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, náhradní výživné pro nezaopatřené dítě, daňový bonus, z dávek státní sociální podpory pak příspěvek na bydlení a jednorázově vyplácené dávky státní sociální podpory a pěstounské péče. V určitých případech také pohledávky, které povinný nabyl jako substituční jmění.

U fyzických osob, které jsou podnikateli, jsou to pohledávky vzniklé při jejich podnikatelské činnosti, kdy výkonu rozhodnutí nebo exekuci podléhají jen dvě pětiny, respektive za určitých situací jen tři pětiny a zbytek představuje nepostižitelnou část z příjmů podnikatele. Stejná výše nepostižitelné částky se vypočte i pro pohledávky z autorských odměn.

Celkový chráněný příjem tak může být v konečném důsledku i nemalá částka.

Chráněný účet zaniká nejpozději s ukončením postihu exekucí nebo zrušením obstaraného účtu, konkrétně tedy den následující přestává být chráněný účet chráněným.

Chráněný účet však samozřejmě neřeší dluhovou situaci povinného, naopak jestliže doposud bylo sráženo alespoň něco, tak do budoucna to bude s přijatou novelou a zvýšením nezabavitelného

minima téměř nulová částka a dluhy tak budou nadále narůstat. Namísto tak nadále zůstává prohlášení úpadku na majetek dlužníka a řešení jeho úpadku.

S ohledem na účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení dle § 109 respektive dle § 140e zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), ztrácí logicky vzato chráněný účet v insolvenci význam. Stejně jako je tomu v případě ukončení postižení exekucí nebo zrušením obstaraného účtu, měl by chráněný účet od trvání účinků rozhodnutí o úpadku, respektive tedy den následující, zaniknout.

Smysl by chráněný účet při současném souběhu insolvenčního řízení mohl mít pouze za situace vzniku nového dluhu po úpadku a nařízení nové exekuce na majetek dlužníka. V případě oddlužení se však jedná o typický důvod zrušení schváleného oddlužení dle § 418 insolvenčního zákona, tedy ani zde nebude souběh v praxi na místě.

Co se týče pohledávky na chráněném účtu a jejího případného soupisu do majetkové podstaty, není situace tak jednoduchá.

Podle ustanovení § 207 insolvenčního zákona je vymezen majetek, který do majetkové podstaty nenáleží jako například majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí, což bezesporu pohledávka na chráněném účtu je. Zákon pak vysvětlivkou v insolvenčním zákoně pod čarou dále konkretizuje, že se jedná například o § 321, § 322 odst. 1 OSŘ. Dle § 207 odst. 2 insolvenčního zákona však do majetkové podstaty náleží příjmy dlužníka ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Do majetkové podstaty přitom dle § 205 odst. 1 insolvenčního zákona náleží majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky se zahájením insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení. Přitom pohledávky na exekuci jsou často vedeny jako pohledávky nepřednostní, a proto by do majetkové podstaty mohl bezesporu teoreticky spadat rozdíl mezi nepřednostní a přednostní pohledávkou z chráněného účtu dlužníka, který byl proveden v okamžiku od účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení.

Jak to v případě chráněného účtu a insolvenčního řízení bude nakonec ukáže praxe.

Mgr. Bc. Alice Polanská

JUDr. Ing. Pavel Fabian